

V Bruseli 17. novembra 2023
(OR. en)

15439/23

SOC 787
EMPL 564
CLIMA 560
ECOFIN 1189

POZNÁMKA

Od:	Generálny sekretariát Rady
Komu:	Výbor stálych predstaviteľov/Rada
Predmet:	Kľúčové posolstvá Výboru pre zamestnanosť a Výboru pre sociálnu ochranu týkajúce sa vykonávania odporúčania Rady o zabezpečení spravodlivej transformácie na klimaticky neutrálne hospodárstvo – schválenie

---

Delegáciám v prílohe zasielame kľúčové posolstvá Výboru pre zamestnanosť a Výboru pre sociálnu ochranu týkajúce sa vykonávania odporúčania Rady zo 16. júna 2022 o zabezpečení spravodlivej transformácie na klimaticky neutrálne hospodárstvo, ktoré má Rada (EPSCO) schváliť na zasadnutí 27. a 28. novembra 2023.

Závery preskúmania skupiny EMCO pre analýzu politík týkajúce sa jednotlivých krajín sa nachádzajú v dodatku k tomuto dokumentu.

Kľúčové posolstvá Výboru pre zamestnanosť a Výboru pre sociálnu ochranu týkajúce sa vykonávania odporúčania Rady o zabezpečení spravodlivej transformácie na klimaticky neutrálne hospodárstvo

Kľúčové posolstvá

1. Úvod

Výbor pre zamestnanosť (EMCO) a Výbor pre sociálnu ochranu (SPC) sú poverené monitorovaním pokroku dosiahnutého pri vykonávaní *odporúčania Rady o zabezpečení spravodlivej transformácie na klimaticky neutrálne hospodárstvo*. Cieľom odporúčania, ktoré bolo prijaté v júni 2022 ako neoddeliteľná súčasť balíka Fit for 55, je zabezpečiť, aby bola transformácia Únie na klimaticky neutrálnu a environmentálne udržateľnú spoločnosť najneskôr do roku 2050 spravodlivá a aby sa pri nej na nikoho nezabudlo. V tejto súvislosti sa členské štáty dohodli, že v úzkej spolupráci so sociálnymi partnermi prijímajú a vykonávajú komplexné a súdržné balíky politických opatrení, ktoré sa budú zaoberať aspektmi zamestnanosti a zručností a sociálnymi aspektmi zelenej transformácie.

V odporúčaní sa odkazuje na úlohu výborov monitorovať jeho vykonávanie v ich príslušných oblastiach pôsobnosti, a to na základe vhodného podávania správ a činností viacstranného dohľadu. Na konci októbra 2023 skupina EMCO pre analýzu politík vykonala viacstranné preskúmania, v ktorých posúdila pokrok, ktorý každý členský štát dosiahol v súvislosti s poskytovaním aktívnej podpory kvalitnému zamestnaniu v kontexte zelenej transformácie¹, zatiaľ čo Výbor pre sociálnu ochranu viedol tematickú diskusiu o úlohe daňových a dávkových systémov a systémov sociálnej ochrany v rámci zelenej transformácie². EMCO aj SPC okrem toho posúdili horizontálne otázky, ako je uplatňovanie celospoločenského prístupu. Tieto *klúčové posolstvá* vychádzajú zo zistení oboch preskúmaní, pričom *závery* preskúmania skupiny EMCO pre analýzu politík *týkajúce sa jednotlivých krajín* sú zahrnuté v dodatku k tomuto dokumentu.

---

¹ Skupina EMCO pre analýzu politík posudzovala aj príslušné daňovo-dávkové opatrenia týkajúce sa zamestnanosti, ako je poskytovanie dávok v nezamestnanosti a presun daňového zaťaženia z práce na iné oblasti.

² Ďalšie relevantné ustanovenia, napríklad tie, ktoré sa týkajú zručností, sa budú ďalej prerokúvať v nadchádzajúcich preskúmaniach.

2. Aktívna podpora kvalitného zamestnania

Zelená transformácia so sebou prináša výrazné prerozdelenie pracovnej sily a potrebu zručností, čo má väčší vplyv na energeticky náročné priemyselné odvetvia.

Cieľom tohto preskúmania je posúdiť programy a opatrenia členských štátov na poskytovanie aktívnej podpory v záujme kvalitného zamestnania a inovatívneho prechodu zo zamestnania do zamestnania v kontexte zelenej transformácie, najmä opatrenia týkajúce sa služieb zamestnanosti, kurzov, stimulov sprevádzajúcich plynulé prechody (zo zamestnania do zamestnania), podpory podnikania, prístupu k financovaniu, vplyvov na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, postupov verejného obstarávania a aktívneho zapojenia príslušných zainteresovaných strán vrátane sociálnych partnerov.

Celkovo väčšina členských štátov do určitej miery vykonala opatrenia a projekty, ktoré riešia vplyv zelenej transformácie na zamestnanosť a sociálnu oblasť. Členské štáty sa pri svojich politických reakciách vo veľkej miere spoliehajú na existujúce programy, politiky a štruktúry a len jedna krajina zaviedla osobitný strategický a inštitucionálny rámec pre spravodlivú transformáciu. Viaceré členské štáty uviedli, že neexistuje spoločné chápanie vhodných politík a definícií, a nabádali na podporu štruktúrovanej výmeny najlepších postupov.

Nedostatok pracovnej sily v kritických odvetviach, ako je energetika, výroba, stavebníctvo a odborné služby vyvoláva čoraz väčšie obavy a vyžaduje si zvýšenú pozornosť. Väčšina členských štátov sa pri riešení nových výziev vrátane tých, ktoré súvisia so zelenou transformáciou, spolieha na existujúce nástroje verejných služieb zamestnanosti (VSZ). Menší počet členských štátov zároveň inicioval programy zamestnanosti so zameraním na ekologické pracovné miesta, ktoré – hoci napredujú – sú v počiatočnom štádiu a v nasledujúcich rokoch si budú vyžadovať ďalšie posúdenie. Niektoré členské štáty sa aktívne zameriavajú na zraniteľné skupiny alebo pracovníkov v konkrétnych sektoroch a regiónoch, kde prebieha postupné ukončovanie odvetví, ako je uhoľný priemysel, ktoré patria medzi tie, ktoré najviac potrebujú podporu. Niektoré členské štáty doplnkovo vyvíjajú programy na podporu zamestnanosti zamerané na konkrétne odvetvia a odvetvia s vysokým dopytom, ako je stavebníctvo, obnoviteľné zdroje energie a obehové hospodárstvo. Pokiaľ ide o vykonávanie týchto opatrení, viacero členských štátov uviedlo, že na tento účel využívajú súčasné alebo budúce fondy EÚ, ako sú Fond na spravodlivú transformáciu (FST) a fondy politiky súdržnosti.

Opatrenia na rekvalifikáciu a zvyšovanie úrovne zručností pre zelené hospodárstvo sa uvádzali na poprednom mieste v programoch všetkých členských štátov napriek tomu, že neboli priamo zahrnuté do rozsahu súčasného preskúmania³. To poukazuje na väčší dôraz na tieto opatrenia, a nie na iné iniciatívy na podporu aktívnej podpory kvalitného zamestnania (t. j. opatrenia na prechod zo zamestnania do zamestnania, ako sú prechodné príspevky). V tejto súvislosti sa opakovane uvádza potreba ďalej rozvíjať analytické a monitorovacie nástroje, ktoré by pomohli navrhnuť komplexné balíky politických opatrení, a sledovať účinnosť týchto programov. Členské štáty zdôraznili najmä absenciu všeobecného operačného vymedzenia ekologických pracovných miest a zručností a tvrdili, že to môže byť prekážkou pri revízii programov a učebných plánov odbornej prípravy vrátane odborného vzdelávania a prípravy. Niekoľko členských štátov však považuje svoje existujúce programy odbornej prípravy za vhodné aj na riešenie výziev súvisiacich so zelenou transformáciou, najmä z dôvodu preventívneho prístupu založeného na riešení nadchádzajúcich prepúšťaní zo zamestnania.

---

³ Zahrnuté sú len „kurzy pre cieľovú skupinu (prispôsobené uchádzačom o zamestnanie), ktoré sa v prípade potreby zameriavajú aj na zelené a digitálne zručnosti“. Otázky týkajúce sa konkrétnych zručností budú predmetom budúcich preskúmaní.

Pokiaľ ide o stimuly, ktoré majú sprevádzať zmeny postavenia na trhu práce a mobilitu medzi odvetviami a regiónmi vrátane inovatívnych prechodov zo zamestnania do zamestnania, väčšina krajín zaviedla všeobecné systémy a opatrenia, pričom sa uplatňuje len málo najlepších postupov, ako sú „príspevky pri zmene zamestnania“.

Jednou zo spoločných tém členských štátov je nevyhnutná podpora spravodlivej transformácie prostredníctvom sociálneho dialógu a kolektívneho vyjednávania. Uznávajú význam aktívneho zapojenia sociálnych partnerov sa viaceré členské štáty snažili využiť na riešenie výziev na trhu práce a sociálnych výziev vyplývajúcich z transformácie existujúce mechanizmy sociálneho dialógu. Mnohé krajiny zaviedli stratégie zapojenia pracovníkov, najmä v súvislosti s reštrukturalizáciou, čím sa umožnil kolektívny prístup k meniacemu sa hospodárskemu prostrediu. Prechod na ekologické hospodárstvo má významné dôsledky aj na regionálnej a miestnej úrovni, čo si vyžaduje prijatie zo strany verejnosti a silnú zodpovednosť za politiky a investície. Okrem sociálneho dialógu má preto prvoradý význam zapojenie národných, regionálnych a miestnych aktérov vrátane občianskej spoločnosti prostredníctvom celospoločenského prístupu.

Vo všeobecnosti sa zvyšuje povedomie o potrebe podporovať ekologické podnikanie a sociálne podnikanie. Hoci cielené podporné opatrenia zamerané na pracovníkov, ktorých sa dotýka zelená transformácia, sú stále obmedzené, podpora podnikania spojená s prístupom k financovaniu pre inovatívne ekologické podniky sa vo viacerých členských štátoch stáva ústredným bodom na usmerňovanie podnikania a inovácií v súlade so zelenou transformáciou. Okrem toho sa vo väčšine členských štátov zaviedli politiky verejného obstarávania, hoci v niektorých krajinách je jednoznačne potrebné vyvinúť väčšie úsilie o účinné využívanie strategického obstarávania s cieľom podporiť spravodlivú transformáciu.

S cieľom riešiť rastúce zdravotné a bezpečnostné riziká spojené so sektormi ovplyvnenými zmenou klímy niektoré členské štáty takisto zlepšujú fungovanie a činnosti inšpektorátov práce, pričom sa čoraz viac zameriavajú na odvetvia súvisiace so životným prostredím, ako aj na výzvy vyplývajúce zo zmeny klímy, napr. vystavenie horúčavam a teplotný stres v niektorých krajinách.

3. Sociálna ochrana a dávky

Väčšina krajín prijíma opatrenia na zlepšenie svojich existujúcich systémov sociálnej ochrany na riešenie výziev v oblasti zamestnanosti a sociálnych vecí, hoci len málo krajín sa výslovne zaoberá tým, ako tieto systémy zohľadňujú výzvy zelenej transformácie. Dôrazne sa požadovala komplexná a štruktúrovaná výmena najlepších postupov s podporou Komisie.

Systematickejšie zmeny, ktoré jasne odrážajú nové výzvy zelenej transformácie, by mohli byť opodstatnené pri úprave existujúcich systémov sociálnej ochrany. Opatrenia na prispôsobenie existujúcich systémov sociálnej ochrany sa značne líšia rozsahom pôsobnosti a načasovaním. Niektoré krajiny sa domnievajú, že existujúce systémy sú dostatočné na poskytovanie sociálnej ochrany jednotlivcom zasiahnutým zelenou transformáciou a mali by zostať udržateľné. Okrem toho len málo krajín vykonáva opatrenia na zlepšenie riešení znižovania rizika a presunu rizika, ktorými sa chránia domácnosti a podniky, a tieto opatrenia sa značne líšia, pokiaľ ide o prístup k poisťným riešeniam a o ich cenovú dostupnosť. Ďalšie úsilie by bolo potrebné na účinnejšie zníženie rozdielov v ochrane pred vplyvmi zmeny klímy, t. j. podielu nepoistených hospodárskych strát na celkových stratách spôsobených katastrofickými udalosťami súvisiacimi s klímou, ako sú povodne, prírodné požiare alebo suchá.

Vo viacerých členských štátoch existuje priestor na ďalší presun daňového zaťaženia z práce na iné zdroje, ktoré viac podporujú environmentálne ciele. Environmentálne dane však môžu mať nepriaznivé distribučné účinky, pretože predstavujú relatívne vyššie zaťaženie pre domácnosti s nižšími príjmami. K dispozícii je málo informácií o tom, ako členské štáty plánujú použiť verejné príjmy z energetických a environmentálnych daní na kompenzáciu nepriaznivých sociálnych a distribučných vplyvov politík v oblasti zmeny klímy. Využívanie príjmov na cielenejšie sociálne dávky, ktoré poskytujú relatívne väčšiu podporu chudobnejším domácnostiam, môže zlepšiť distribučné výsledky tzv. zelených daňových reforiem, ako sú opatrenia na stanovovanie cien uhlíka.

Takmer všetky členské štáty už zaviedli alebo plánujú vykonať reformy na zlepšenie prístupu k službám dlhodobej starostlivosti a k zdravotnej starostlivosti a/alebo starostlivosti o deti a na zlepšenie ich kvality, keďže tieto služby sú kľúčové pre zraniteľné domácnosti najviac zasiahnuté zelenou transformáciou. Väčšina reforiem sa výrazne zameriava na znižovanie regionálnych nerovností v kvalite starostlivosti a v prístupe k nej a/alebo na opatrenia na zníženie emisií, ako sú energeticky účinné renovácie alebo výstavba zariadení starostlivosti. Nadviazanie na tieto plány si vyžaduje prísne monitorovacie štruktúry a posúdenie vplyvu.

A napokon, napriek tomu, že sa tým toto preskúmanie priamo nezaoberá, takmer všetky členské štáty oznámili dočasné opatrenia, najmä vo forme dávok a príspevkov, pre domácnosti najviac postihnuté infláciou cien energií spôsobenou útočnou vojnou Ruska proti Ukrajine a následným obdobím vysokej inflácie. V tejto súvislosti mnohé krajiny zaviedli cieleňú a dočasnú priamu podporu príjmu, najmä pre osoby a domácnosti v zraniteľných situáciách, s cieľom zmierniť nepriaznivý vývoj príjmov a cien. Väčšina z nich uplatnila dočasné osobitné príspevky na kompenzáciu rastúcich cien, pričom niektoré príklady sa týkali dočasných úprav existujúcich úrovní dávok alebo dôchodkov.

4. Závěry

Celkovo sa členské štáty začali orientovať v zložitých výzvach vyplývajúcich zo zelenej transformácie, pričom medzi jednotlivými krajinami existujú značné rozdiely, pokiaľ ide o vykonávané politiky. Hoci si všetky členské štáty zachovávajú pevný politický záväzok zabezpečiť spravodlivú zelenú transformáciu, väčšina z nich je v počiatočnom štádiu vykonávania odporúčania a celkový pokrok poukazuje na rôznorodú situáciu v rámci EÚ. Vo všetkých členských štátoch sa podnikajú kroky vpred, a to aj napriek tomu, že sa výrazne zameriavajú na existujúce mechanizmy a politické rámce. Stále existuje priestor na systematickejší, koordinovanejší a súdržnejší prístup k riešeniu výziev spravodlivej transformácie vrátane účinného zacielenia.

V prvom preskúmaní sa poukázalo na to, že vzhľadom na jeho hĺbku a potenciálne odlišný výklad politik spravodlivej transformácie sa zistilo, že je ťažké koordinovať ho na vnútroštátnej úrovni, čo vedie k rôznym úrovniam podrobnosti vstupov z členských štátov. Stále existuje priestor na posilnenie medzivládnej spolupráce v rámci členských štátov. Členské štáty okrem toho nabádali na podporu štruktúrovanej výmeny najlepších postupov s podporou Komisie. Vzájomné učenie na úrovni EÚ by mohlo prispieť k zlepšeniu vnútroštátnych systémov a ku koordinácii odlišného vývoja politik, čím by sa podporil ďalší pokrok pri zabezpečovaní spravodlivej zelenej transformácie.

Preskúmania, ktoré vykonali EMCO a SPC, odhalili niekoľko zjavných spoločných výziev, od vymedzenia pojmov zelenej zručnosti a povolania až po riešenie nedostatku pracovných síl a vykonávanie účinných daňových a subvenčných politik. V tejto súvislosti si výzvy vo všetkých oblastiach odporúčania budú v nasledujúcich rokoch vyžadovať neustálu pozornosť. V mnohých členských štátoch by sa mala posilniť najmä koordinácia politik v otázkach spravodlivej a zelenej transformácie, a to aj s cieľom zabezpečiť účinné aktívne zapojenie sociálnych partnerov. Mal by sa tiež podporovať celospoločenský prístup prostredníctvom širšej účasti občianskej spoločnosti na zelenej transformácii na všetkých úrovniach. Silnejšie vnútroštátne koordinačné mechanizmy, ako napríklad určenie špecializovaných zodpovedných orgánov a vnútroštátnych platforiem, sa ukázali ako potenciálne riešenia na začlenenie environmentálnych cieľov v rámci rôznych oblastí tvorby politik.

Pokiaľ ide o ďalší vývoj, pre usmerňovanie budúcich politických rozhodnutí bude kľúčové ďalšie monitorovanie a hodnotenie opatrení v oblasti spravodlivej transformácie.

Monitorovanie existujúcich a plánovaných opatrení by preto malo pokračovať, pričom by sa malo ďalej pracovať na posilnení dôkazovej základne a zlepšení procesu monitorovania, a to aj podporou spoločného chápania kľúčových pojmov, ako sú zelené pracovné miesta a zručnosti, a zapojením sociálnych partnerov, občianskej spoločnosti a občanov. Primerané riadenie a monitorovanie tohto odporúčania, ak je to relevantné, v kontexte európskeho semestra, a to aj v rámci príslušných výborov v rámci ich príslušných oblastí pôsobnosti je kľúčové pre sledovanie a podporu pokroku pri vykonávaní tohto nezáväzného nástroja.

Okrem toho spoľahlivé pridelovanie a účinné využívanie dostupných finančných prostriedkov EÚ – od politiky súdržnosti po Fond na spravodlivú transformáciu a Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti – môžu pomôcť členským štátom pri riešení výziev a dosahovaní súvisiacich cieľov, a to proti rizikám zaostávania v súvislosti s investičnými potrebami na uľahčenie spravodlivej zelenej transformácie. Najdôležitejšie je, aby sa v rámci všetkých fondov EÚ zabezpečilo vytvorenie vhodných systémov na monitorovanie a hodnotenie využívania a účinnosti realizovaných opatrení v súlade s právnymi predpismi EÚ. Členské štáty by mali takisto zabezpečiť súdržnosť s národnými energetickými a klimatickými plánmi a byť pripravené čo najlepšie využiť zdroje, ktorú budú sprístupnené v roku 2025 prostredníctvom Sociálno-klimatického fondu na zmiernenie možného negatívneho vplyvu rozšírenia systému obchodovania s emisiami na budovy a cestnú dopravu.